

บทสรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม สังกัดกรุงเทพมหานคร ความความคิดเห็นของผู้บริหารและครู" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยนี้จะช่วยในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนที่มีลักษณะสภาพเช่นเดียวกันนี้ ให้มีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะเมื่อได้ปัญหาย่อมจะนำไปสู่ทางแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น ตรงตามเป้าประสงค์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา จากเอกสารอ้างอิง วารสาร หนังสือ และงานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
2. ตัวอย่างประชากรเลือกจากโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเป็นจำนวน 355 คน ประเภทแรกศึกษาทั้งหมดจำนวน 71 คน และประเภทที่สองศึกษาทุกโรงเรียน ละ 4 คนเป็นจำนวน 284 คน ของโรงเรียนทั้งหมด 71 โรงเรียน จากเขตต่าง ๆ ที่สำรวจ 6 เขตในจำนวน 24 เขต ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 2 ชุด
ชุดที่ 1 ถามผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิมแบ่งเป็น 2 ตอน
ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ขนาดของโรงเรียน ลักษณะชุมชน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ จำนวน 11 ข้อ
ตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มีจำนวน 31 ข้อ
ชุดที่ 2 ถามครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิมแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำจำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มีจำนวน 56 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังสำนักการศึกษารุงเทพมหานคร และนำหนังสือจากสำนักการศึกษาไปยัง เขตต่าง ๆ 6 เขต แล้วเดินทางไปแจกแบบสอบถามให้กับตัวอย่างประชากรที่เจ้าหน้าที่งานศึกษาทุกเขต และเก็บคืนด้วยตนเองภายใน 3 สัปดาห์ ส่วนข้อมูลคัดค้านได้ขอให้ส่งทางไปรษณีย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

5.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่และร้อยละ

5.2 ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป สรุปเป็นข้อ ๆ แยกเป็นหมวด ๆ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ภาค

ภาคที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครู

ภาคที่ 2 เป็นสภาพปัญหาค้นต่าง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนสุสลิมนที่ผู้บริหารและครูประสบอยู่

ภาคที่ 3 เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในกรณีแก้ไขปรับปรุงโรงเรียนในค้ำต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัยภาคที่ 1

ผู้บริหารจำนวน 62 คน ซึ่งส่วนมากเป็นชายร้อยละ 79.03 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 45.16 มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 51.61 โดยค่ารงตำแหน่งผู้บริหารต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 48.39 ซึ่งนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 53.23 และยังไม่เคยอบรมเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิมจำนวน 28 คน ซึ่งมีความเห็นตรงกันว่าควรจัดให้มีการอบรมมากจำนวน 19 คน ผู้ผ่านการอบรมจำนวน 5 คนได้นำความรู้

ไปใช้ในโรงเรียนมากที่สุดจำนวน 3 คน เพราะโรงเรียนที่มีนักเรียนมุสลิมร้อยละ 91-100 ในจำนวนโรงเรียนร้อยละ 56.45 มีโครงการส่งเสริมศาสนาอิสลาม จำนวน 59 ใน 62 โรงเรียน

ครูจำนวน 248 คน ซึ่งส่วนมากเป็นหญิงร้อยละ 68.55 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปีร้อยละ 64.52 วุฒิทางการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าร้อยละ 43.55 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 61.69 ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิมถึงจำนวน 139 คน ใน 155 คน และผู้ผ่านการอบรมจำนวน 16 คน คิดว่าได้นำความรู้ไปใช้ในโรงเรียนมากที่สุดจำนวน 10 คน ส่วนครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมคิดว่าควรจัดให้มีการอบรมมากที่สุด จำนวน 61 คน

สรุปผลการวิจัยภาคที่ 2

1. ผู้บริหารประสบปัญหา มากเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้
 - 1.1 งบประมาณที่จะสนับสนุนและพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน
 - 1.2 การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนประจำปี
 - 1.3 การจัดกิจกรรมทางศาสนาที่ไม่ใช่ศาสนาอิสลาม เช่น การทำบุญ ตักบาตร การเวียนเทียน การสงฆ์น้ำพระ เป็นต้น
 - 1.3.1 การส่งเสริมวิธีปฏิบัติพุทธศาสนิกและให้คำปรึกษาแก่นักเรียน
 - 1.3.2 การจัดกิจกรรมตามประเพณีของพุทธศาสนิกชนกับความรู้สึกรักของนักเรียนและผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลาม การจัดพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ การเชิญวิทยากรหรือพระสงฆ์มาเทศนา การจัดห้องพระ
 - 1.4 นักเรียนขาดเรียนเนื่องจากต้องช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน เลี้ยงน้อง หรือทำนา
2. ครูผู้สอนหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2521 ประสบปัญหา มากเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้
 - 2.1 เนื้อหาความรู้ศึกษาในบทเรียนบางคนไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิม และความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่กับสภาพสังคมมุสลิมรอบ ๆ โรงเรียนในปัจจุบัน

2.2 เวลาและโอกาสที่ผู้ปกครองมาพบกับครู เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเรียนของนักเรียน และการมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียน และช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้นักเรียน เรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป เมื่อจบการศึกษาแล้ว

2.3 นักเรียนส่วนใหญ่ต้องเรียนในโรงเรียน 2 แห่งในวันเดียวกันรวมทั้งวันเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน

สรุปผลการวิจัยภาคที่ 3

1. ผู้บริหารและครูได้เสนอปัญหาเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1.1 คำนผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูเห็นว่า มีปัญหามากในการพัฒนาโรงเรียน เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในหลักสูตรใหม่ ไม่ส่งเสริมการศึกษาภาคสามัญ ทำให้เกิดปัญหาว่างงาน ยาเสพติด จึงทำให้ชุมชนไม่พัฒนาขึ้นเท่าที่ควร เพราะขาดการศึกษาและการยอมรับสิ่งที่ศึกษาที่เป็นอยู่ เนื่องจากความยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยมให้นักเรียนเรียนเกี่ยวกับศาสนา มากกว่าวิชาสามัญ

1.2 คำนการเรียนการสอน และการสอนซ่อมเสริมทำได้ไม่เต็มที่เพราะนักเรียนต้องใช้เวลาในตอนเช้าก่อนโรงเรียนเช้า และหลังเลิกเรียน หรือในวันหยุดไปเรียนศาสนา ผู้ปกครองไม่ค่อยยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และในเดือนที่ถือศีลคนนักเรียนจะหยุดเรียนมากกว่าเดือนอื่น ๆ เด็กส่วนใหญ่เรียนอ่อนเพราะสภาพสังคมยังไม่มุ่งหวังความเจริญทางการศึกษา ไม่สนับสนุนให้เด็กเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้น

1.3 คำนการคมนาคม มีปัญหาการย้ายโรงเรียนของครูมาก เพราะครูส่วนมากมาจากท้องถิ่นอื่น ต้องเสียค่ารถหรือค่าเรือแพง เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ไกลจากทางคมนาคมสายใหญ่

1.4 คำนอาคารสถานที่ ผู้บริหารและครูเห็นว่ายังขาดห้องกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องฝึกลูกเสือและยุวกาชาด โรงอาหาร โดยเฉพาะรั้วโรงเรียน บางโรงไม่มีรั้ว ผู้คนเข้าออกในบริเวณโรงเรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมง บ้างเข้ามาเล่นการพนัน สุขกัญชาในเวลาค่าคืน นอกจากนั้นยังมีไข้ชุกชุม

2. ผู้บริหารและครูได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 คำนการเรียนการสอน ควรให้นักเรียน เรียนภาคศาสนาเฉพาะ

วันหยุดเท่านั้น เด็กจะได้ไม่ต้องใช้สมองเครียดตลอดวัน หลังเลิกเรียนเด็กจะได้มีเวลาทำการบ้านเพิ่มขึ้น หรือทำการสอนซ่อมเสริมได้

2.2 ค่านิยม คณาจารย์สร้างเจตนาและความเข้าใจที่ลึกซึ้งให้เกิดขึ้นต่อ งานและสังคมคนหน้าที่ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนทำให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ อย่าง จึงควรคำนึงให้มาก ควรเชิญวิทยากรมาให้การอบรมทั้งศาสนาพุทธและอิสลาม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน จึงสมควรให้ผู้นำทางศาสนาอิสลามได้ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองที่เป็นมุสลิมในเรื่องเหล่านี้

2.3 ค่านิยม คณาจารย์ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและอบรมสั่งสอน นักเรียนให้เข้าใจศาสนาอย่างแท้จริง ไม่ควรนำเอาศาสนามาเป็นเครื่องแบ่งแยก รังเกียจหรือเหยียดศาสนาอื่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาที่ผู้บริหารและครูเห็นว่า มีปัญหามากและเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารและครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีปัญหามากในเรื่อง นักเรียนส่วนใหญ่ออกเรียนภาคสามัญและภาคศาสนาในวันเดียวกัน ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน ปัญหาข้อนี้คงเนื่องมาจากความเชื่อของชาวมุสลิม จากการสัมภาษณ์ คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์ กล่าวว่า "การที่ผู้ปกครองให้เด็กเรียนศาสนาควบคู่ไปด้วย เพราะมุสลิมถือว่าการเรียนภาคสามัญคือความสุขในโลกนี้ แต่การเรียนศาสนาหมายถึงความสุขในโลกหน้าคือปรภพ" และอัลจงวา มุญซุ (2519:40) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อของศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธว่า

เป็นไปในทิศทางต่างกัน เนื่องจากหลักศาสนาพุทธค่านับหลักศาสนาอิสลาม คือ ศาสนาพุทธไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างในโลก มีอิทธิพลเหนือทุกสิ่งในโลกและจักรวาล แต่ศาสนาพุทธ จะเน้นในหลักปฏิบัติมากกว่า ส่วนศาสนาอิสลามเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างในโลกและจักรวาล ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้อำนาจของพระเจ้า จะต้องดำเนินไปตามลิขิตของพระองค์เท่านั้น

ในด้านความเชื่อทางศาสนานั้น เกี่ยวข้องกับการให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานด้วย ดังที่ เซียร์ (Sears ,1975:p.427) พบว่า "ความแตกต่างของศาสนาทำให้

การอบรมเลี้ยงดูบุตรต่างกัน" และ นุซลี อุปมัย (2525:30) พบว่า "บิดามารดาส่วนมากมักจะฝึกอบรมเด็กโดยวิธีเดียวกับที่ตนได้รับการถ่ายทอดมา" ซึ่งตรงกับที่อาร์เธอร์ ที เจอซิลด์ (Jersild, 1947: p.575) เชื่อว่า "เมื่อบุคคลมีความเชื่อ แนวคิด ทศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพเช่นไร ก็จะถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้แก่สมาชิกในครอบครัวด้วย" สิ่งเหล่านี้นับเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองมองเห็นความสำคัญของการเรียนภาคศาสนามากกว่าภาคสามัญ การที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการเรียนวิชาศาสนามากกว่าการเรียนวิชาสามัญ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ชาวมุสลิมเห็นว่าการศึกษาศาสนาอิสลามเป็นสิ่งสำคัญยิ่งจนกลายเป็นค่านิยมทางสังคมว่า ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในศาสนาอิสลามจะได้รับความเคารพยกย่องจากสังคมมุสลิมเป็นอย่างมาก จึงเป็นผลสนับสนุนให้มีการศึกษาศาสนาอิสลามทั้งในและนอกประเทศ การไปศึกษาในต่างประเทศ มักนิยมไปประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งนอกจากจะไปศึกษาแล้ว ยังได้ถือโอกาสไปประกอบศาสนกิจที่เรียกว่า ฮัจยี ที่นครเมกกะฮ์อีกด้วย ผู้ที่จบการศึกษาและประกอบพิธีฮัจยี เมื่อกลับมายังประเทศไทย ก็จะได้รับยกย่องนับถือในทางสังคมได้เป็น โตะหะยี

2. ด้านเศรษฐกิจ ราษฎรส่วนใหญ่ยากจน ประกอบอาชีพรับจ้างมีโอกาสก้าวหน้าในชีวิตได้น้อย ทางออกที่สำคัญก็คือการได้รับความนิยยกย่องจากสังคมของคนในค่านิยมทางศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เพราะบุคคลยังมีความรู้ความชำนาญในทางศาสนา มากเพียงใด ประชาชนก็จะให้ความนิยยกย่อง คำรฐานะเป็นโตะหะยี คือได้รับเงินบริจาคจากประชาชนที่เป็นเงินบริจาคธรรมดาค่า เรียกว่า ซาคาโเกะ และการบริจาคของประชาชนตามข้อบัญญัติทางศาสนาที่เรียกว่า ซากาค การเป็นโตะหะยีที่มีชื่อเสียง จึงเป็นความสำเร็จอย่างดีในชีวิตที่พึงปรารถนา

3. การบริหารการศึกษาไม่ได้มีการจัดเป็นพิเศษต่างหาก ไม่มีการสอนตามหลักสูตรทางศาสนาอิสลามให้แก่เด็กมุสลิมโดยส่วนใหญ่เลย ครูที่สอนส่วนใหญ่ก็เป็นชาวไทยพุทธ จากการวิจัยนี้มีครูที่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 61.69 ทำให้ผู้ปกครองเกรงว่าบุตรหลานของตนจะหันเหความเชื่อถือในหลักศาสนา

ดังนั้นกรุงเทพมหานครควรจะดำเนินการวางแผนการศึกษาสำหรับนักเรียนมุสลิมที่คงไปสอบแข่งขันเข้าศึกษาในระดับสูงขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อพัฒนาชาวไทยที่นับถือ

ศาสนาอิสลามให้มีความรู้มากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ปกครอง ฉะนั้นทางแก้ปัญหาที่สำคัญคือผู้ปกครองต้องได้รับประโยชน์เต็มที่จากการเรียนภาคสามัญ ของนักเรียน ตามข้อเสนอแนะของชมรมไทยมุสลิมภาคใต้ (2517:50) เกี่ยวกับการ เรียนภาคสามัญว่า "เมื่อประชาชนเห็นว่าบุตรหลานของตนที่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองโดยการ เข้ารับราชการ เป็นการทำให้ชาวไทยมุสลิมสนับสนุนและส่งเสริมบุตรหลานให้เข้าศึกษา ในระดับสูง ๆ มากขึ้น" ผู้ปกครองจึงควรสนใจ ในด้านการศึกษาภาคสามัญและสนับสนุน ในด้านการศึกษาชั้นที่สูงขึ้นของบุตรหลาน มากกว่าที่เป็นอยู่

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูมีความเห็นว่า มีปัญหาในเนื้อหาจริยศึกษา บางตอนไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวไทยมุสลิม ความที่ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520:180) ได้เสนอว่า "เนื้อหาที่ครูระบุว่า ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น วิชาภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับจริยศึกษาในสาม จังหวัดภาคใต้ ได้แก่เนื้อหาเรื่องพระปฐมเจดีย์ ประเพณีการบวชนาค บทท่องจำ บางบทที่มีเนื้อหาพากพิงไปถึงพระรัตนตรัย และเรื่องเกี่ยวกับสุนทรีย ความเนื้อหาใน หลักสูตรประถมศึกษาใหม่ เป็นคั่น" และ จานง กาทอง (2513:78) พบว่า "เด็กไทยมุสลิมส่วนมากจะเรียนอ่อนก็เพราะพื้นฐานทางภาษาไทยไม่ดี ไม่ค่อยตั้งใจ ฟังครูอธิบาย ไม่มีความหวังในเรื่องการศึกษาต่อและในเรื่องอาชีพ ทำให้ขาดกำลังใจ เพราะอิทธิพลของศาสนา" เนื่องจากสภาพสังคมของชุมชนมุสลิมในกรุงเทพมหานคร มีความคล้ายคลึงกับชุมชนมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้ จึงเห็นได้ว่าปัญหานี้ไม่ เฉพาะในสามจังหวัดภาคใต้เท่านั้น ซึ่งปัญหานี้เกี่ยวข้องกับทำให้เกิดปัญหาการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาภายในโรงเรียน เมื่อเกิดปัญหา เช่นนี้ขึ้นครูต้องคอยเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจอันดี ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมว่า เป็นคนไทยเหมือนกัน เช่นเดียวกับ ชุมชนศาสนาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ม.ป.ป.:3) กล่าวว่า "อิสลามให้มุสลิมรักเพื่อนมนุษย์ ทำดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา เพราะชีวิตมุสลิม (คน) เป็น ส่วนหนึ่งของอิสลาม (ศาสนา) ไม่ใช่ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต" ดังนั้นเนื้อหาใน หลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้ มิใช่

บังคับให้ยอมรับนับถือตาม ผู้วิจัยเห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตรใหม่ไม่มีลักษณะยืดหยุ่นสามารถปรับให้เข้ากับสภาพท้องถิ่นได้ ถ้าผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองช่วยกันปรับปรุงให้เหมาะสม ผู้บริหารควรชี้แจงและแนะนำในการประชุมผู้ปกครองทุกครั้ง ส่วนครูก็พยายามอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ ก็จะช่วยผ่อนคลายปัญหาในเรื่องนี้ได้

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูมีความเห็นว่า มีปัญหามากในเรื่องการส่งเสริมวิธีปฏิบัติพุทธศาสนิก และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน การจัดกิจกรรมตามประเพณีพุทธศาสนิกชน การจัดพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ การเชิญวิทยากรหรือพระสงฆ์มาเทศนา การจัดห้องพระ ความไม่เข้าใจในหลักศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยพุทธ จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น โดยเฉพาะจากผู้ปกครองที่คิดว่าทางโรงเรียนบังคับให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาพุทธ ซึ่งแท้จริงแล้วถ้าหากผู้ปกครองสามารถทำความเข้าใจได้ด้วยการให้ผู้นำทางศาสนาอิสลามเป็นผู้ชี้แจง เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาในเรื่องนี้ เพื่อช่วยทำการเผยแพร่ความรู้ที่ถูกค้องต่อผู้ปกครองมุสลิมในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน อาจช่วยแก้ปัญหานี้ให้ลดน้อยลงได้

1.4 ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติ และความร่วมมือของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติและความร่วมมือของผู้ปกครองมีผลต่อการเรียนและการศึกษาต่อของนักเรียน ผู้บริหารและครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีปัญหามากเมื่อทางโรงเรียนจัดให้มีการประชุมหรือขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในเรื่องความร่วมมือของผู้ปกครองนั้น จินดา อาจินสมาจาร (2523:92) ได้วิจัยพบว่า "ครูส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาที่ค่อนข้างมากในเรื่องความร่วมมือในกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากชุมชน" สาเหตุที่สำคัญก็คือความไม่เข้าใจของผู้ปกครองต่อการศึกษานักเรียนเพราะเห็นว่าทางโรงเรียนสอนแต่วิชาการทางภาคสามัญ มิได้สอนภาคศาสนาอย่างที่คุณปกครองต้องการ ในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ควรมีการแก้ไขทั้งฝ่ายผู้ปกครองและฝ่ายโรงเรียน ทางค่านผู้บริหารและครูควรศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจพอสมควร แต่ไม่ใช่การนับถือศาสนาเพื่อนำมาสอนหรือปรับกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสร้างความศรัทธาของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อผู้บริหารและครูให้เกิดขึ้น จากการสัมภาษณ์ สมาน ใจปราณี และประมาธ ะก็ มี ให้ความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารและครูควรจะรู้คือ "ผู้บริหารและครูควรศึกษาถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีของมุสลิมโดยเชิญผู้รู้มาให้คำปรึกษา ประชุมหารือกับโต๊ะอิหม่าม

ในโอกาสพิเศษก็เชิญวิทยากรมาบรรยาย ทั้งผู้บริหารและครูต้องรู้ว่ามุสลิมแน่นในเรื่องศาสนา" ผู้บริหารและครูควรจะต้องรู้ถึงการปฏิบัติตนของชาวมุสลิมว่าอยู่บนครรลองของหลักการอิสลามอย่างเหนียวแน่น เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกภาพของมุสลิม ทั้งที่ เสาวันนี้ รุจิระอัมพร จิตต์หมวก กล่าวในฝ่ายอิสลาม ชุมชนศาสนาและวัฒนธรรม (ม.ป.ป.๖3) ว่า

มุสลิมผู้ศรัทธามีลักษณะแข็งหรือไม่ประนีประนอมกับข้อปฏิบัติต่าง ๆ กับศาสนิกอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของศาสนาหรือทางสังคมบางอย่าง เช่น มุสลิมไม่สามารถร่วมทำบุญ ทักบาตร ทอดกฐิน กราบมูศล กราบพระ คิมสุรา เป็นนิจหรือบางโอกาสเมื่อเข้าสังคม ฯลฯ เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้เอกภาพของความเป็นมุสลิมหมดไป และอาจเป็นเหตุให้หมดสภาพของความเป็นมุสลิมไปในที่สุด แต่ถาเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนบัญญัติแล้ว มุสลิมคือผู้ที่อ่อนน้อม

จากประวัติศาสตร์ชนชาวมุสลิมเป็นผู้อพยพจากประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ กาวริง, ปีเคอร์ จี. (2518:5-11) กล่าวถึงชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมว่า

พลังแห่งประวัติศาสตร์ได้ผลักดันให้พวกเขาต้องมาเป็นพลเมืองของชาติ ดังนั้นชาวไทยมุสลิมจึงมีความรู้สึกอย่างแท้จริงว่า พวกตนเป็นคนแปลกหน้า เราจะช่วยชาวมุสลิมให้ปรับตัวเขาไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ จะต้องให้ชาวมุสลิมมีส่วนได้รับผลจากการพัฒนาประเทศมากกว่าเดิม ในการที่จะช่วยชาวมุสลิมปรับตัว เป็นพลเมืองไคดีดีกว่าเดิมนั้น ชาวไทยพุทธจะต้องใช้ขันติธรรมมากกว่าเดิม มีความปรารถนาดีต่อชาวมุสลิมมากกว่าเดิม และทำคนให้มีความกว้างกว่าเดิม นิมิตต์ในแง่นี้ก็คื ชาวไทยพุทธบางคนศึกษาอิสลามมีกรรมจนเป็นที่ยอมรับในหมู่มุสลิม เช่น ฑณา สมจัย อนุমানมานราชชน มุสลิมไทยหลายคนก็เข้าใจธรรมะในแง่ของท่านพุทธทาสอย่างซาบซึ้ง พร้อมกันนี้เราก็ต้องยอมรับว่า ความไม่เข้าใจในระหว่างไทยมุสลิมและไทยพุทธยังมีอยู่น้อย

หนทางในการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับการรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองมากที่สุด เพราะถ้าผู้ปกครองสนใจในหลักสูตรใหม่ที่มีลักษณะเป็นกลางนี้ ทางโรงเรียนก็จะได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองอย่างแน่นอน

2. ปัญหาที่ผู้บริหารและครูเห็นว่า มีปัญหามากในด้านทั่ว ๆ ไปของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม

2.1 ปัญหาค่านางบประมาณที่จะสนับสนุนและพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เพราะโรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณชานเมืองของกรุงเทพมหานคร

การคมนาคมไม่สะดวก รวมทั้งสภาพของโรงเรียนบางโรงเรียนขาดรั้วโรงเรียน
โรงอาหาร ห้องกิจกรรมต่าง ๆ ในการฝึกนักเรียน ฯลฯ ทำให้การพัฒนาการเรียน
การสอนเป็นไปได้ไม่เต็มที่ ฉะนั้นการส่งเสริมในด้านงบประมาณจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหาร
ต้องสนับสนุน เพื่อขจัดปัญหาความไม่เท่าเทียมกับโรงเรียนอื่น ๆ

2.2 ปัญหาการขาดเรียนของนักเรียน นักเรียนขาดเรียนมากเนื่องจาก
ต้องช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน เลี้ยงน้อง หรือทำนา ฯลฯ สาเหตุนี้อาจเป็นเพราะ
ผู้ปกครองและนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการมาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และไม่
มุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ประกอบกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว
อยู่ในระดับต่ำ พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลลูก เนื่องจากต้องไป... อบรมอาชีพ
ตั้งแต่เข้าจนเย็น ปัญหานี้อาจแก้ไขด้วยการส่งเสริมนักเรียนทุนของกรุงเทพมหานคร
ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนทำชื่อเสียงให้เด่น เพื่อ
เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนในโรงเรียน

3. ปัญหาที่ผู้บริหารและครูเห็นว่าปัญหาน้อยที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

ปัญหาคำหลักสูตร์ใหม่ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีความเห็นว่ามี
ปัญหาน้อย ในด้านปัญหาความสอดคล้องของหลักสูตร์ พ.ศ.2521 กับสภาพท้องถิ่น
เนื้อหาของหลักสูตร์ที่สอนในโรงเรียนกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมุสลิม การส่งเสริม
วิธีปฏิบัติศาสนกิจทางศาสนาอิสลามและให้คำปรึกษาแก่นักเรียน โดยทั่วไปแล้วเนื้อหา
หลักสูตร์ใหม่ มีปัญหาน้อยต่อสภาพท้องถิ่นมุสลิมและนักเรียนมุสลิม เพราะลักษณะของ
หลักสูตร์ใหม่ เป็นสากลใช้ได้กับทุกท้องถิ่น แสดงว่าผู้บริหารและครูสามารถปรับเนื้อหา
ในหลักสูตร์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมของชาวมุสลิมได้เป็นอย่างดี จึงเกิดปัญหา
เหล่านั้นน้อย

4. ปัญหาที่ผู้บริหารและครูเห็นว่าปัญหาน้อย ในด้านทั่ว ๆ ไป

4.1 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีความเห็น
ว่ามีปัญหาน้อยในด้านการจัดแผนเพื่อปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนประจำปี การจัดตั้ง
คณะกรรมการเพื่อพัฒนาโรงเรียน การชักชวนให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมมือกันพัฒนา
ท้องถิ่น การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและสถาบันอื่น การสร้างความสัมพันธ์กับศิษย์เก่า
และผู้ปกครอง ผู้วิจัยมีความเห็น 2 ประเด็นคือ หนึ่งทางโรงเรียนต่าง ๆ สามารถ

เข้ากับชุมชนมุสลิมได้เป็นอย่างดี ในกรณีที่ถูกกล่าวมาเบื้องต้นทั้งหมด ประเด็นที่สอง คือ ทางโรงเรียนไม่เคยจัดกิจกรรมเหล่านี้เลย จึงไม่มีปัญหาหรือทำให้ผู้บริหารเห็นว่า มีปัญหาน้อยเพราะจัดกิจกรรมน้อยมาก

4.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับครู ผลการวิจัยพบว่า ครูประสบปัญหาน้อยในด้านการสัมพันธ์ระหว่างครูและครูกับนักเรียน เพราะครูมีความสามัคคีกันดี และนักเรียนก็เคารพเชื่อฟังครู แสดงให้เห็นชัดว่าครูสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

4.3 ด้านการควบคุมชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูพบปัญหาน้อยใน ด้านนักเรียนขาดแคลนแบบเรียน การจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน การทำโทษนักเรียนและการตัดคะแนน เพราะครูในปัจจุบันอาศัยการเรียนการสอนแบบใหม่ ตลอดจนนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาประกอบบทเรียนอยู่เสมอ การควบคุมชั้นเป็นไปโดยง่าย นักเรียนเชื่อฟังและทำตามคำแนะนำของครูอยู่เสมอ ครูจึงประสบปัญหาน้อย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดที่จะเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม ดังนี้

สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

1. กรุงเทพมหานคร ควรจัดสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาโดยเชิญผู้บริหาร ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำทางศาสนา เข้าร่วมสัมมนา เพื่อหาแนวทางที่พึงประสงค์ ในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะจริยศึกษา

2. กรุงเทพมหานคร ควรจัดอบรมครูและผู้อุปการะในเรื่องศาสนาเปรียบเทียบระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ในลักษณะของการให้วิชาการที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ในแต่ละปี

3. กรุงเทพมหานคร ควรกำหนดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามเป็นภาษาไทยแทนภาษาอาหรับตามที่สำนักจุฬาราชมนตรีจัดแปลตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนภาษาไทยของนักเรียน

4. ควรมีการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้บริหารอย่างมากยิ่งขึ้นทั้งด้านวิชาการและด้านสังสรรค์ รวมทั้งการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเพื่อประโยชน์ในการสร้างทัศนคติที่ดี และเล็งเห็นความสำคัญของการเรียนภาคสามัญของผู้ปกครอง

5. หน่วยงานศึกษานิเทศก์ ควรให้ความช่วยเหลือแนะนำและแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประเภทนี้อย่างใกล้ชิดและควรติดตามผลงานที่ทำไปแล้ว เพื่อการปรับปรุงแก้ไขซึ่งอาจจัดทำหลาย ๆ ครั้งต่อปี นอกจากนั้น หน่วยงานศึกษานิเทศก์ควรออกแบบสอบถามสำรวจถึงปัญหาและความต้องการของครูในโรงเรียนในค้ำต่าง ๆ โดยเฉพาะค้ำการเรียนการสอนอย่างน้อยปีละครั้ง หรือมีการจัดอบรมหรือสัมมนาครูอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาร่วมกับการวางแผนงานแก้ปัญหของโรงเรียน

สำหรับโรงเรียน

1. โรงเรียนควรมีการจัดโปรแกรมการศึกษาพิเศษ ที่มีประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์ และมีความก้าวหน้าทางการศึกษาในชุมชนมุสลิม นอกจากนั้นควรมีการประเมินผลหลักสูตรและเทคนิคการสอนของโรงเรียนร่วมไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องของการเรียนการสอนที่จัดไปแล้ว และจะแก้ไขหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2. โรงเรียนควรเข้มงวดในเรื่องของจริยธรรมและความประพฤติตามหลักศาสนาของนักเรียนด้วย เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนในชุมชนมุสลิมได้ผล โดยกล่าวตักเตือนเมื่อพบว่านักเรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง

3. ควรมีการร่วมมือกันจากหลาย ๆ ฝ่ายในโรงเรียน เพื่อศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลโดยเฉพาะรายที่มีปัญหา และติดตามผล เมื่อเด็กออกจากโรงเรียนไปแล้ว เพื่อให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

สำหรับครูผู้สอน

1. ครูควรศึกษาหลักสูตรการสอนเกี่ยวกับศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิม เพื่อจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม

2. ครูควรนำวิธีการต่าง ๆ มาประยุกต์สอน

3. ครูควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่เรียน 2 โรงเรียนเป็น

กรณีพิเศษ

4. ครูควรให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาในระดับประถมศึกษาเพราะปัญหาที่ปรากฏคือนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมแล้วออกไปมีครอบครัวขาดความรู้ความเข้าใจในการมีบุตร จึงประสบปัญหาสูงมาก มีผลเสียทางคุณภาพของบุคคลในการเรียนการสอนควรให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวเพื่อความสมบูรณ์ในปริมาณและคุณภาพของบุตร

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังของครูประถมศึกษาในชุมชนมุสลิมที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เพราะจะได้ทราบถึงความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม และเป็นแนวคิดสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปรับปรุงส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม

2. ควรจะได้มีการวิจัยเปรียบเทียบด้านการเรียนการสอนกับโรงเรียนสังกัดอื่นที่อยู่ในชุมชนมุสลิมเช่นเดียวกันหรือโรงเรียนที่ไม่อยู่ในชุมชนมุสลิม เช่น เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของแต่ละหน่วยงาน การศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อไป

3. ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาจริยธรรมชั้นประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม ซึ่งเป็นผลจากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อทราบปัญหาที่แท้จริงในการสอนจริยธรรม จะได้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารหรือครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษากรุงเทพมหานคร นำผลการวิจัยมาแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนจริยธรรมต่อไป

4. ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารครูและผู้บริหารของต่อการศึกษาต่อของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครูแนะแนวในการส่งเสริมเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือแนะแนวทางที่ถูกต้องในการดำรงชีวิตของนักเรียนเมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว